

BAIBA ZĪLE

AUKSTĀKĀ ZIEMA

SIMT PIECDESMIT GADOS

821.174-32
Zi 479

Ilustrāciju autors **Māris Bišofs**
4. vāka zīmējuma autors *Rupucinskis*
Vitas Lēnertes vāka un maketa dizains

Baiba Zīle
AUKSTĀKĀ ZIEMA SIMT PIECDESMIT GADOS

Apgāda vadītāja *Vija Kilbloka*
Projekta vadītāja *Bārbala Simsone*
Redaktore *Gundega Sēja*
Mākslinieciskā redaktore *Vita Lēnerte*
Korektors *Zinta Stikute* un *Elīna Kola*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6,
Rīgā, LV-1010. Red. nr. L-3945.
Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums.
Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikumā 148. pantā.

© Baiba Zīle, 2020
© Māris Bišofs
© Literārā apdare, izdevums, mākslinieciskais noformējums,
Apgāds Zvaigzne ABC, 2020
ISBN 978-9934-0-8388-4

SATURS

Priekšvārds.....	7
Viss notika jasmīnu smaržas dēļ.....	9
Jakoba Rorbaha kauss.....	33
Tālu, tālu projām.....	71
Doktors Tukšums.....	88
H.	118
Svešinieks logā.....	135
Jūras aicinājums.....	143
Aukstākā ziema simt piecdesmit gados.....	173
Sarkanais mersedess.....	183
Pasaka par ledus sirdi.....	198
Ideālais laukumiņš (Māceklis I).....	219
Cilvēks, kurš staigāja apli (Māceklis II).....	244
Brīnišķīgā dzīve.....	269

PRIEKŠVārds

Šajā krājumā esmu apkopojusi stāstus, kuri tapuši pēdējo piecpadsmit gadu laikā. Tos rakstīju, dzīvojot ārzemēs, tādēļ stāsti “Jakoba Rorbaha kauss”, “H.”, “Sarkanais mersedess”, “Aukstākā ziema simt piecdesmit gados” un “Doktors Tukšums” sākotnēji tapa angļiski. Esmu tos pārtulkojusi latviski, kas nebija viegli. Rakstīšana ir atbrīvošanās un atvieglojums, atgriezties pie pabeigtā nozīmē vēlreizēju mēģinājumu iebrist tajā pašā upē, kas, kā zināms, nav iespējams. Taču es vēlējos, lai šie stāsti atrod lasītāju, un galu galā upe vienmēr tek uz priekšu. Punkts ir tikai ilūzija.

Rakstīšana svešvalodā man daudz ko iemācīja. Būt lakoniskākai, turēties pie būtiskā un neizplūst liekvārdības kruzuļos. Atbrīvoties no jauna autora ambīcijām rakstīt par visām pasaules svarīgajām lietām un problēmām. Reizēm ierobežojumi palīdz nonākt pie klusuma, kas valda starp vārdiem, un tas ir svarīgāk nekā pateiktais.

Un toreiz – pirms septiņiem gadiem – dzīvoju Luksemburgā, kur valdīja, kā meteorologi teica, aukstākā ziema simt piecdesmit gados: sniegs turējās līdz pat maijam un Rietumeiropu spīdzināja netipiski auksti vēji un nebeidzamas vētras. Bija skaidrs, ka pavasaris neiestāsies nekad.

VISS NOTIKA JASMĪNU SMARŽAS DĒĻ

Zane

“Sveika, saulīt!”

“Sveiks!”

“Ko tāda pūcīga?”

“Es neesmu pūcīga.”

“Ā, nu piedod, saulīt.”

Zane izstaipījās gultā. Viņu kaitināja Alda mūžīgie “saulīt” un “zaķīt”. Labi, ka vēl nebija “susuriņ”, kā viņu sauca Toļiks, kad iedzēris. Bet citādi Aldim nebija ne vainas. Jauns, glīts, ar labu mašīnu. Vienreiz bija aizvedis Zani uz pirti. Nekad nepiedzērās, bija pieklājīgs un mīļš. Labi padomājot, Zane pat varbūt gribētu sev tādu puisīti. Tikai Aldis varēja būt mazliet bagātāks. Varbūt pēc gadiem... Taču par to nebija jēgas sapņot. Aldis bija precējies, un viņai taču bija Toļiks.

Toļiks... Toļiks jau atkal uzturējās Polijā. Un tas nozīmē, ka nedēļu nebūs ko darīt. Teorētiski Zanei

vajadzēja sēdēt lekcijās, bet sesija tālu, un viņa bija nolēmusi šonedēļ atpūsties. Ies uz universitāti, kad Toļiks būs šeit, – lai redz, cik viņa kārtīgi mācās. Šodien Zane bija piešķīrusi sev brīvdienu, un tas nozīmēja, ka varēja satikties ar Aldi. Par seksu gan viņš nemaksāja daudz – tikai piecdesmit eiro, toties neskandalējās, nelamājās un bija apsolījis uzdāvināt planšeti.

“Es te izdomāju nedaudz izbraukt pie jūras.”

“Pie jūras? Šodien?”

“Nuja. Beidzot nelist.”

“Tas gan.” Zane nožāvājās.

“Pēc pusstundas vari?”

“Pag... es vēl dušā neesmu bijusi.”

“Nu tad pēc četrdesmit minūtēm?”

Zane paskatījās pulkstenī. Jāmazgā mati, tad fēns, kosmētika... Viņai gribējās arī iedzert kafiju, taču Toļiks bija iemācījis nestrīdēties pretī. Un kafiju varēja arī paņemt pa ceļam.

“Labi. Es pacentīšos.”

“Okei, saulīt.”

Zane nolika klausuli. Pie jūras? Tas nozīmē, ka sekša nebūs? Un tad Aldis viņai nemaksās? Nebija jau tā, ka piecdesmit eiro viņai tik svarīgi, Zane ar tiem īpaši nerēķinājās, jo Aldis parasti zvanīja pēdējā brīdī. Bet principa pēc... Viņa taču nebija prostitūta, naudu sāka ņemt tikai pēc tam, kad par to pastāstīja draudzene. Tā ir *drošāk*, viņa paskaidroja. Attiecībās viss skaidrāk un lietīšķāk. Lai gan kas tās par attiecībām – vienkārši

ie pazīties internetā vai bārā, pāris reižu pārgulēt, un *čau*. Bet tomēr... Zane negribēja, lai viņai kāds pēc tam kompostrē smadzenes. Viņa taču nebija vainīga, ka visi satiktie puīši pēc trešā randiņa pārvērtās garlaicīgos frīkos ar vienīgo saziņas formu “varētu padraiskoties”. Tā viņa bija iepazinusies arī ar Toļiku, interneta sludinājumā atklāti uzrakstījusi, ka gatava “vienas nakts piedzīvojumam par nelielu samaksu”.

Toļiks uz to lūkojās plašāk un piedāvāja noīrēt viņai dzīvokli, kur arī pašam palikt, iegriežoties Rīgā. Tas notika apmēram reizi mēnesī uz nedēļu. Nebija pārāk daudz. Pārsvarā viņš braukāja apkārt, satikās ar biznesa partneriem. Reizēm tupēja mājās un trīs dienas dzēra. Kad uzsēdās uz korķa, sekā nebija vispār. Gadījās, uzaicināja Zani uz kādu restorānu, un ne jau uz to lētāko. Reizēm veda viņai no Polijas drēbes un kurpes. Kopumā Toļiks bija okei. Vienīgā problēma – diezgan skops. Par dzīvokli maksāja pats, bet palaikam aizmirsā vai arī viņam kaut kas nojuka ar naudu, un tad bija strīdi ar saimnieci. Naudu Zanei izsniedza tā, ka principā pietika, bet īpaši nepašikosi, lai gan griebās šad tad pasēdēt ar meitenēm vai kaut kur aiziet un vienkārši *atlaist*. Un Toļiks nebija slimīgi greizsirdīgs vai uz to pusi. Neprasīja Zanei atskaitīties, ko viņa dara, kad paša nav uz vietas. Viņu galvenokārt interesēja bizness, Polijas politika un sports. Skopums neizpaudās attiecībā pret Zani, taču to varēja just viņa būtībā – Toļikam tāpat kā Zintim, Zanes brālim, bija

nabadzīga bērniņa. Bračka tagad strādā bankā, dzīvo vienistabniekā *zolikā*, naudu glabā zeķē un visu laiku baidās, ka padzīs. Zane nebija tāda. Dzīve bija skaista, un viņa to gribēja nodzīvot tā, lai nenožēlotu nevienu dienu. Un vecumdienās būtu ko atcerēties. Viņa jau nu nebūs no tām, kura sēž bibliotēkā un sapņodama gaida princi baltā zirgā.

Zane vēlreiz izstaipījās. Tikai mazliet pasērfojusi feisbukā, bet paskrējušas jau piecpadsmit minūtes! Matus mazgāt vairs nebūs laika. Labi, sasies augstā copē kā vienai dziedātājai televīzijā. Vīrieši šādām lietām tāpat nepievērš uzmanību. Galvenais tagad bija izdomāt, ko vilkt mugurā, jo bija kļuvis siltāks un ar mēтели mašīnā būs pārāk karsti.

Aldis

Aldis uzmanīgi piespieda signāltauri. Pie pašas benzīntanka izbrauktuves bija noparkojies balts *bembis*. Ne gluži pa vidu, bet izbraukt normāli traucēja. *Bembis* sākumā nereaģēja, laikam gulēja, tad iedegās spuldzītes un mašīna izgriezta uz ielas. Aldis pasmaidīja. Citos apstākļos būtu nolamājies vai pat izkāpis ārā un pateicis tam *bumeram*, ko par viņu domā, taču šodienas garastāvoklī viss likās brīnišķīgi.

Beidzot tas bija noticis. Pieci gadi, pieci gari gadi, kas pagājuši cerībās uz Kursiša vietu, bija attaisnojušies. Kursītis beidzot izmests (tam vajadzēja notikt

jau sen!), un tagad viņam, Aldim, beidzot būs sava nodaļa. Savi padotie. Savs budžets un vēl piedevām komisijas naudas no klientiem. Varēs beidzot uzlikt lauku mājai jumtu. Varbūt arī tur sabīdīt kādu biznesu... Vienam čomam tāds bija – atpūtas bāze korporatīvajiem pasākumiem. Vasarās nauda ripoja kā pa reni. Elīna, protams, uzreiz sāka sapņot par ceļojumiem uz Maldīvām un tamlīdzīgi, kas bija normāli, arī to varēs pavilkt. Maldīvas, Seišelas, Ņujorka. Parādīs sīkajam pasauli. Arī par hokeja skolu varēja sākt domāt. Pēc pāris gadiem puika jau sāks kaut ko saprast, un tad varēs vadāt pa muzejiem. Lai izaug gudrs, spēlē šahu... Aldim pakrūtē saldi iesmeldzās. Laime... Jā, tā bija laime. Tiesa, paaugstinājums vēl gaidīja apstiprināšanu. Bet kurš gan cits, ja ne viņš, dabūs šo vietu?

Pie krustojuma bija neliels sastrēgums, bet arī tas nespēja sabojāt noskaņojumu. Aldis ielūkojās pulkstenī. Piecpadsmit pāri desmitiem. Vēl desmit minūtes līdz Zanes mājai. Darbā viņš bija pateicis, ka brauc pie klienta un kavēsies līdz pusdienlaikam. Pastaigās stundiņu gar jūru, tad ātrais sekss mašīnā – Aldis zināja vienu klusu vietīņu, kur varēja nogriezties no Jūrmalas šosejas, vasarās viņš reizēm tur brauca uz ezeru peldēties –, un atpakaļ. Taču ne jau sekss dēļ viņš gribēja tikt ar Zani. Sekss bija tikai kā ķirsītis uz kūkas, piedeva adrenalīnam, kuru viņš juta strāvojam cauri visam ķermenim, tas cēla augšā kā balons. Gribējās trakot un vienlaikus kaut ko mierīgu, mājīgu,

bez saspringuma, bez rūpēm... Brīvību, kas virmoja gaisā kā maiga, skaista mūzika. Zane... Jā. Ar viņu Aldis papildināja šo brīvību, tās nebija nekādas jūtas vai kaut kas tāds. Viņš vienkārši piedzīvoja pacilātību, un šodienas laimes pilnībai gribējās vēl šo mazo rozīnīti. Viņš nevarētu sev paskaidrot, kāpēc iekāro šo meiteni. Droši vien aizliegtā augļa sindroms, jo nekā *tāāāda* jau Zanē nebija. Vienkārši bija viņa tips pēc izskata, viss savās vietās, un piedevām arī mīļa un jauka.

Viņam piebraucot, Zane jau stāvēja ārā pie mājas. Balta dūnu jaka ar pūciņām gar kaklu, tāda pati balta cepurīte un šalle. Viņa izskatījās pēc sniegavīra un, ieraugot Aldi, savilka muti tēloti dusmīgā grimasē.

“Tu nokavēji.”

“Piedod, sauļuk. Visur sastrēgumi.” Viņš izvilka no kabatas blašķīti. “Tas tev. Sasildies pa ceļam.”

Meitene iesmējās. Viņa nemācēja ilgi dusmoties. Tad uzspieda viņam uz vaiga spītīgu buču ar sakniebtām lūpām.

“Kur tu biji pazudis?”

“Strādāju.”

“Aha. Tā jau es tev ticu. Es biju noilgojusies.”

“Es arī ilgojos, mīļum.”

Tie, protams, bija meli, un abi to zināja. Katram pastāvēja sava paša dzīve, kur nekādas baigās ilgošanās vienam pēc otra nebija. Aldis varēja saderēt, ka Zane savā mazajā pasaulītē par viņu īpaši nedomāja.

Taču meli iederējās rituālā, un šajā laimīgajā dienā, kad ziemas rīts vizēja saules staru smaidā, arī viņu sīkās mānīšanās iemirdzējās un uz mirkli pārtapa patiesībā.

“Uz kurienu braucam?”

“Tepat, līdz Lielupei.”

“Līdz Lielupei?” Zane izskatījās vilusies.

“Aha. Kad biju mazs, vasarās tur ar omīti dzīvoju.”

“*Kruta.*”

“Nekas baigi *kruts* nebija, mēs apdzīvojām vienu istabu. Tādā kā *komunaļņikā*, tur iekšā nebija pat tualetes. Bet vienalga bija skaisti... Jūra desmit minūšu gājienā. Man toreiz likās ļoti tālu, vesels ceļojums.”

Brīdi viņi klusēja. Zane domīgi sūca dzērienu no blašķītes. Par ko viņa domāja? Atcerējās savu bērnību laukos? No tā posma Aldis šo to zināja, pēc seksa viņa mēdza plāpāt par visu un neko. Lielākoties par kaut kādām savām mazajām rūpēm un meiteņu problēmām. Zane izskatījās nedaudz noraizējusies. Uz mirkli Aldi pārņēma visaptverošs maiguma vilnis, viņš noņēma roku no stūres un pabužināja viņai matus. Zane atkal iesmējās.

“Esam klāt,” Aldis teica.

Šķērslīnija, kas veda uz jūru, izskatījās gandrīz kā bērnībā, tikai tagad cauri kokiem redzamas villas, kuru toreiz nebija. Bet vai tad viņu kaut kas tāds toreiz interesēja? Toreiz viņš bija mazs un laimīgs.

“Ejam,” Aldis teica. “Pag, es tev ieliešu vēl.”

“Man jau ir diezgan jautri.”

“Nebaidies. Tas taču tikai upeņu balzams. Un pie jūras būs auksti.”

Viņš saņēma meitenes roku, kāpjot ārā no mašīnas, un viegli noskūpstīja uz lūpām. Zane smaidīja.

“Nāc, es tev parādīšu.”

“Ko?”

“Nāc!”

Aldis burtiski vilka meiteni pāri apsnigušajām kāpnēm, tad aši lejup, līdz viņi nonāca jūras krastā. Te nu tas bija. Bezgalīgais plašums, kuru vietām klāja ledus kalni. Ziema vēl trakoja, jau gatava atkāpties, jo tur, aiz horizonta, brieda liels, maigs spēks, kurš atkausēs visu sniegu un ledu, un nekas vairs nebūs kā agrāk.

“Es tik sen neesmu bijusi pie jūras,” meitene domīgi bilda.

Viņš saspieda ciešāk Zanes roku, vairs nespēdams savaldīt to, kas jau kopš agra rīta lauzās ārā kā mežonīgs putns.

“Es esmu laimīgs.”

“Tas ir kolosāli.”

“Tu esi?”

“Nezinu. Laime ir tāds mirklis...”

Meitene pagriezās pretī tik tuvu, ka viņš varēja saskatīt gaišās pūciņas uz viņas virslūpas. Brūnās kaķēna acis šaurajā sejiņā izskatījās mazliet nobijušās, bet pakļāvīgas. Zane raudzījās Aldī tik tieši kā bērns. Viņš sajuta pirmos saldus iekāres dūrienus pavēderē.

“Kāds mirklis?”

“Nu tāds... Kad liekas, viss būs labi.”

“Bet *būs* taču, mazā! Es esmu laimīgs tagad kopā ar tevi. Tāpēc šī diena arī tev ir laimīga. Vai tad ne?”

Viņa pasmaidīja. Laikam grasījās turpināt par laimi, bet pārdomāja. Viņš arī gribēja kaut ko sacīt – par Kursīti un savu paaugstinājumu, tieši to taču bija vēlējis Zanei stāstīt, palielīties un dalīties savās domās, nākotnes plānos un sapņos, to visu izgaršot skaļi, pašam sev, vēlreiz –, taču nu, pie jūras, tas vairs nešķita svarīgi. Aldis apskāva meiteni, pievilka klāt un maigi ieslīdināja mēli viņai mutē. Zane atsaucās, kā vienmēr karsta un alkaina. Tagad viņam pa īstam sacēlās.

Klusumu pārtrauca telefona zvans. Sākumā īss un melodisks, tad garš un čerkstošs. Tā bija kādas populāras dziesmas melodija, bet Aldis nevarēja atcerēties, kuras.

“Necel,” viņš čukstēja Zanei ausī.

“Ja nu Toļiks zvana? Jau trīs dienas nav devis ziņu.”

